

В.Г. Корнієвська

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ БОТАНІКИ

Запорізький державний медичний університет

Ключові слова: мотиваційні чинники, самостійна робота, форми самостійної роботи.

Висвітлено основні принципи впровадження різних форм самостійної роботи студентів у процесі вивчення фармацевтичної ботаніки.

Организация самостоятельной работы студентов при изучении фармацевтической ботаники

В.Г. Корниевская

Показаны основные принципы внедрения различных форм самостоятельной работы студентов в процессе изучения фармацевтической ботаники.

Ключевые слова: мотивационные факторы самостоятельная работа, формы самостоятельной работы.

Organization of independent work of students in the study of pharmaceutical botany

V.G. Kornievskaya

The basis principles of the implementation of different forms of the student's individual work were discussed in the process of studying pharmaceutical botany.

Key words: motivation factors, outclasses work, forms of outclasses work.

Зміни, що відбуваються в суспільстві, зумовлюють зміни в системі освіти та подальшу інтеграцію в міжнародний і європейський освітній простір. Запровадження європейських стандартів освіти не має здійснюватись механічно, оскільки Болонський процес є не тільки шляхом модернізації освіти, але й дає можливість презентувати освіту України, зберегти кращі методи викладання та освітянські традиції [1,3].

Якість підготовки майбутнього провізора з урахуванням специфіки діяльності значно залежить від організації самостійної роботи, форм, методів і контролю її ефективності.

Самостійна робота студентів (СРС) є невід'ємною частиною навчального процесу та способом осягнення навчального матеріалу [5].

В умовах включення України до Болонського освітнього процесу постає питання організації та контролю самостійної роботи студентів у вищих навчальних закладах [4].

У «Положенні про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах» визначено, що СРС є основним засобом осягнення навчального матеріалу у вільний від обов'язкових навчальних занять час. Навчальний час, призначений для СРС, має бути в межах 1/3–2/3 від загального обсягу навчального часу студента, відведеного для вивчення конкретної дисципліни. При вивченні фармацевтичної ботаніки час, призначений для СРС становить 142 години.

Студент має навчатись самостійно поповнювати свої знання, бути адекватним до сучасного стану фармацевтичної галузі. За словами К.Д. Ушинського, самостійні думки витікають тільки з самостійно добутих знань. Життя підтверджує, що знання, які студент здобув самостійно, завдяки власному досвіду, є найміцнішими.

За даними ЮНЕСКО, якщо студент опрацює навчальний матеріал самостійно від постановки завдання до аналізу результатів, то засвоюється не менше 90% інформації. При

цьому, якщо студент сприймає навчальний матеріал слухом і зором, засвоюється 65%, тільки слухом – 15% [2].

МЕТА РОБОТИ

Розкрити основні принципи впровадження різних форм самостійної роботи студентів у процесі вивчення фармацевтичної ботаніки.

Мотивацією самостійної навчальної роботи студентів вищих навчальних закладів є:

1. Сучасний ринок праці, економічний простір України і світу потребують спеціалістів, здатних до професійного, мобільного, постійного, творчого, перспективного саморозвитку;

2. СРС формує у студентів важливі людські риси: самостійність, цілеспрямованість, відповідальність, допомагає усвідомити важливість процесу набуття знань.

Організація самостійної пізнавальної діяльності студентів має ґрунтуватись на основних принципах організації навчання з урахуванням специфіки самостійної роботи:

1. Принцип свідомої навчально-пізнавальної діяльності. Самостійне навчання студентів, як і навчання взагалі, має будуватись на мотиваційній орієнтованості і спрямованості діяльності особистості.

2. Принцип науковості навчання є досить важливим при організації самостійної пізнавальної діяльності майбутніх фахівців. Застосування цього принципу зобов'язує викладача удосконалювати методіку навчання.

3. Принципи наочності навчання.

4. Принцип системності:

- логічно пов'язаний навчальний матеріал студенти засвоюють краще ніж окремі факти та відомості;
- вивчення взаємозв'язку предметів і явищ відповідає важливому положенню діалектики про загальний зв'язок, формує у студентів науковий світогляд;
- системно розміщуючи навчальний матеріал, можна

запобігти повторенням і надмірним поясненням і вкласти більший обсяг інформації за один і той же час (при однаковій кількості сторінок підручника);

- чітка система засвоєння знань полегшує їх використання у подальшій роботі.

Щоб забезпечити системність вивчення дисципліни, потрібно:

- розміщувати навчальний матеріал як всієї дисципліни, так і кожного заняття послідовно, щоб вивчення кожного питання спиралося на знання раніше вивченого і водночас готувало базу для вивчення нового;
- узгоджувати різні види навчальних занять з даної дисципліни: лекційний матеріал має бути узгодженим з часом і темами лабораторних занять;
- проводити навчання за раціональною методикою, передбачивши, передусім, самостійну роботу студентів і своєчасний контроль за правильним засвоєнням знань, умінь і навичок;
- узгоджувати дисципліни, що вивчаються, з суміжними дисциплінами (міждисциплінарні зв'язки) і зберігаючи при цьому єдність позначень і термінології.

5. Принцип зв'язку з практичною діяльністю у професійному майбутньому.

6. Принцип відповідальності соціально-психологічних та індивідуально-психологічних особливостей учасників занять до специфіки навчання.

При вивченні фармацевтичної ботаніки організація СРС складається з взаємопов'язаних форм: аудиторної самостійної роботи, що здійснюється за участі і під керівництвом викладача, позааудиторної самостійної роботи, науково-дослідної роботи.

Розвитку творчої думки та самостійності сприяють міжпредметні зв'язки. У процесі опрацювання тієї чи іншої теми студенти, спираючись на раніше здобуті знання, на основі логічного порівняльного аналізу вчать встановлювати зв'язок між елементами знань і застосовувати здобуті знання, уміння та навички на практиці. У навчальному процесі слід використовувати міжпредметні завдання. Вони можуть мати проблемно-пошуковий характер і включати проблемні питання. Складаючи ці завдання, слід враховувати рівень пізнавальної активності і здатність студентів працювати самостійно. Всі види занять слід будувати так, щоб вони розвивали творчий підхід до теми, яка вивчається, сприяли розвитку навичок і умінь, раціонально вирішувати поставлені завдання.

Для інтенсифікації та підвищення ефективності лабораторних занять з фармацевтичної ботаніки створено й успішно використовують журнали «Модуль 1. Анатомія рослин», «Модуль 2. Систематика рослин», що включають завдання для самостійної позааудиторної індивідуальної роботи студентів, а також теми для самостійного вивчення згідно до навчального плану.

Види СРС, що використовують у фармацевтичній ботаніці, різноманітні:

- добір і вивчення джерел спеціалізованої літератури;
- складання кросвордів, схем, опорних конспектів;

- самостійна розробка тестів для самопідготовки з самостійно сформульованою відповіддю (одиночною вибірковою відповіддю, з вибірковою групою правильних відповідей);
- підготовка і написання рефератів. Використання реферативної роботи при самостійному вивченні теми має бути обмежено. Цю роботу виконують на основі вивчення монографічної літератури і періодичних видань, вона має бути скерована на поглиблення знань з досліджуваної проблематики. Найкращі реферати обговорюються в студентській аудиторії;
- робота з наочним матеріалом;
- самостійне вивчення гербарію;
- робота з визначником рослин України;
- ведення зошитів самопідготовки до практичних занять, до складання ліцензійного іспиту «Крок-1»;
- навчально-дослідна робота;
- робота в науковому студентському гуртку;
- участь у конференціях;
- виконання дипломних, магістерських робіт.

Досить ефективним є використання тестів безпосередньо в процесі навчання під час самостійної роботи студентів для самоконтролю, з можливістю виконати завдання вдруге після отримання підказки, проведення тестування в системі Ratos і на сайті Центру тестування МОЗ України.

Застосування тестів дає позитивні результати. Найважливішими серед них є:

- підвищення мотивації до навчального процесу;
- акцентування на ключових аспектах навчальної програми;
- створення основи для об'єктивної самооцінки знань і умінь;
- підвищення ефективності засвоєння програмного матеріалу;
- відпрацювання теоретичних знань через моделювання практичних ситуацій;
- підвищення готовності до практичної реалізації набутих знань.

Навички роботи з лікарською рослинною сировиною студенти самостійно удосконалюють під час навчально-польової практики (ідентифікація лікарських рослин у природі, заготівля, сушіння, доведення до стандартного стану, зберігання, догляд за лікарськими рослинами на дослідних ділянках). Новою формою самостійної роботи студентів під керівництвом викладача є створення навчальних відеофільмів від написання сценарію до монтування відзнятого відеоматеріалу.

Для забезпечення і проведення СРС необхідне методичне й матеріально-технічне забезпечення; впровадження комп'ютерних і Internet-технологій, створення блоку навчально-методичної літератури: підручники, посібники, конспекти і презентації лекцій, практичних занять і методичні вказівки з завданнями для самостійної роботи та питаннями для перевірки рівня успішності засвоєння кожної теми.

Результати СРС оцінюються викладачем в наступних фор-

мах: поточний модульний контроль знань на основі оцінки усної відповіді; комп'ютерне тестування, тестування на паперових носіях; реферат виконаний за темою, призначеною для самостійного вивчення, підсумковий контроль.

Підсумком СРС є успішна здача Модулю 1, Модулю 2, ліцензійного іспиту «Крок-1. Фармація», публікація тез, статей, захист дипломних і магістерських робіт.

Звичайно, незважаючи на певні успіхи в організації самостійної роботи студентів при вивченні фармацевтичної ботаніки, залишається багато невирішених питань щодо її оптимізації. Необхідно продовжити роботу з написання навчальних посібників з окремих тем курсу, безпосередньо самостійної роботи студентів, зі створення довідкової літератури з фармацевтичної ботаніки, пошук шляхів індивідуалізації навчання й підвищення мотиваційних аспектів у вивченні ботаніки.

ВИСНОВКИ

Навчальний процес має стимулювати самоосвіту студента. Підготовка висококваліфікованих фахівців в умовах Болон-

ської системи, конкурентоспроможних на ринку праці, а також здатних до компетентної, відповідальної й ефективної діяльності за своєю спеціальністю не можлива без підвищення ролі самостійної роботи студентів, спрямованої на стимулювання їх професійного зростання та виховання їх творчої активності.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Вища освіта України і Болонський процес: Навч. посіб. / За ред. В.Г. Кременя. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2004. – 190 с.
2. Булах І.Є. Цілі медичної освіти як системно творчий елемент / І.Є. Булах, В.В. Пащенко // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2000. – №1. – С. 78–84.
3. Буряк В.К. Керування самостійною роботою студентів / В.К. Буряк // Вища школа. – 2001. – №4–5. – С. 48–52.
4. Волосовець О.П. Питання освіти у контексті впровадження засад Болонської декларації у вищій медичній школі / О.П. Волосовець // Медична освіта. – 2005. – №2. – С. 9–16.
5. Нейко Є.М. Навчально-методичне забезпечення самостійної роботи студентів / Є.М. Нейко // Медична освіта. – 2004. – №1. – С. 13–14.

Відомості про автора:

Корнієвська В.Г., к. фарм. н., доцент каф. фармакогнозії, фармакології та ботаніки ЗДМУ.

Поступила в редакцію 21.12.2012 г.